

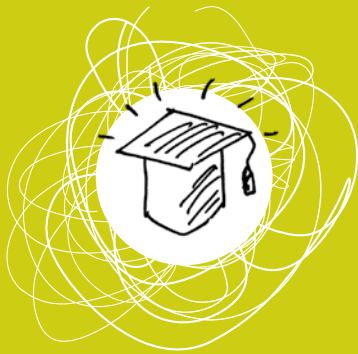
**KENNISDOSSIER
KINDEROPVANG
BKK**

Spelende kinderen, daar kun je niet omheen

Auteur: Bea Pompert

BKK2016002

Kennisdossier kinderopvang BKK

De kinderopvang ontwikkelt zich wereldwijd snel als een professionele pedagogische dienstverlening aan kinderen, meestal tussen de nul en zes jaar. In Nederland maar zeker ook internationaal groeit de kennis over wat goede kinderopvang is en welke effecten die (mogelijk) heeft. BKK wil aanbieders van kinderopvang en haar individuele medewerkers informeren over deze ontwikkelingen, over deze kennis. Het brengt daartoe een serie uitgaven uit, genoemd Kennisdossier kinderopvang BKK.

Dit dossier dient als een interessante 'bloemlezing' voor het veld en geeft belangstellenden op het gebied van kinderopvang inzicht in recente ontwikkelingen en bevindingen op het gebied van kwaliteitsaspecten van kinderopvang.

Kinderopvang is het verzamelbegrip voor de verschillende vormen van kinderopvang die we in Nederland kennen, namelijk kinderdagverblijven voor kinderen van nul tot en met vier jaar, gastouderopvang voor kinderen tot en met twaalf jaar, peutergroepen (zoals VVE-groepen of peuterspeelzalen) en de buitenschoolse opvang voor vier- tot en met twaalfjarigen.

Thema's die aan de orde kunnen komen zijn kwaliteitskaders en kwaliteitsbeleid internationaal en beschikbare goede meetinstrumenten om de kwaliteit te meten.

SPELENDE KINDEREN, DAAR KUN JE NIET OMHEEN

Professionals die werkzaam zijn binnen de kinderdagopvang, peuterspeelzalen en kleutergroepen willen dat ook niet. Zij begrijpen heel goed dat spel voor jonge kinderen belangrijk is. Daaraan meedoen is een voorrecht, maar ook een uitdaging. Bij goede spelbegeleiding komt heel wat kijken.

In dit kennisdossier gaat het over het inrichten van een uitnodigende leeromgeving, organiseren van spelactiviteiten en het belang van kijken naar kinderspel om goed te kunnen aansluiten bij het zelfgekozen spel van kinderen. Spel begeleiden: een vak apart!

Het artikel is op persoonlijke titel geschreven. Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd zonder toestemming van stichting BKK. Citeren graag onder vermelding van de juiste verwijzing.

Spelende kinderen, daar kun je niet omheen

Bea Pompert

Spelende kinderen, daar kun je niet omheen

Een kinderleven zonder spel bestaat niet. Baby's observeren hun verzorgers direct en het spelen met glimlachjes, gebaren en geluiden gaat beginnen. Elk kind gaat ermee de wereld in, eerst door contact te maken met liefdevolle personen maar al na enkele maanden ook door aandacht te geven aan objecten. Het begin is er en het belang ook: spelen dat kan een kind niet missen!

In dit artikel wordt duidelijk gemaakt welke spelontwikkeling kinderen van nul tot vier/vijf jaar doormaken. Wij kijken ook naar wat spel zo belangrijk maakt en wat kinderen ermee bereiken. Tot slot gaan we in op de rol die volwassenen kunnen spelen om het spel van kinderen te begeleiden.

Spel herken je altijd

Kinderen spelen graag. Het is hun lust en hun leven en hun hele ontwikkeling is er bij gebaat.

Bij jonge baby's gaat het om emotie verbonden *contactspel*. Het contactspel met volwassenen staat voorop en zorgt voor plezier en welbevinden. Verzorgingsmomenten zijn bij uitstek de spelmomenten. Het zijn emotionele interacties waarbij beweegspelletjes, geluiden, klankspelletjes en liedjes verbonden worden aan aandachtig en liefdevol vastpakken en bijvoorbeeld aan- en uitkleden of in bed gaan. Maar baby's spelen al snel ook ander spel. Natuurlijk blijft de volwassene erbij, maar baby's van enkele maanden gaan objecten zien en er naar wijzen, grijpen en pakken. Het contact met de volwassenen en andere kinderen verloopt via gezamenlijke aandacht voor aanwezige objecten, zoals bestek, speelgoed en boekjes.

Tijdens het eten van een fruithapje grijpt de baby in de richting van de lepel. De volwassene reageert door aandacht te geven, de handeling van het kind te ontvangen en in taal te gieten: "Hé, ja jij pakt de lepel, die wil je zelf vasthouden, ja hoor, doe maar!" De gezamenlijke aandacht gaat zorgen voor herhaling. De baby gaat vaker grijpen naar de lepel en de volwassene gaat op zeker

moment de lepel uit handen geven. Langzamerhand leert de baby de lepel zelf te gebruiken, om mee te handelen, te eten en te spelen.

Voorbeeld: Spullen in de schattenmand

In de groep van Linda zijn schattenmanden samengesteld met allerlei materialen waar de jongsten mee kunnen spelen. Het zijn materialen uit de directe ervaringswereld van de kinderen en hun leefsituatie thuis en op het kinderdagverblijf. In een van de manden zitten keukenmaterialen, zoals kopjes, bordjes, bestek, opscheplepels, pannelikker, schuimspaan, tafelkleedje.

Linda kan samen met de kinderen spelen

met de spullen uit de mand en zo goed kijken naar de spelhandelingen die de kinderen zelfstandig uitvoeren. Zo ziet zij hoe Rowan de lepel pakt en haar hapjes begint te geven. Hij betreft haar in zijn spel. Deze ontwikkeling noemen we 'de drieslag' in de omgang met objecten. De eerste slag is 'zomaar grijpen naar de lepel', de tweede slag is als de volwassene erbij is de lepel pakken en naar je mond brengen en de derde slag is de lepel voor jezelf verder verkennen en gaan begrijpen welke functies een lepel kan hebben.

Na deze periode wordt het exploreren en manipuleren gevarieerder. Dreumesen gaan *manipulerend* spel spelen. Daarbij raken zij ook betrokken op de taal die anderen verbinden aan hun spel. Er ontstaan kleine spelverhaaltjes die dikwijls met veel plezier herhaald worden, zoals het badeendje steeds opnieuw in het water gooien en laten spetteren, met blokjes een torentje bouwen of auto's langs de tafelrand heen en weer laten gaan. Vanuit dit spel ontstaan steeds meer spelhandelingen die passen in een rol. Je ziet peuters de babypop in bad doen, rond rijden in een kinderwagen, hun knuffel voorlezen of taartjes bakken op de rand van de zandbak. Peuters imiteren op hun eigen manier wat zij volwassenen zien doen. Zo krijgen de voorwerpen hun culturele betekenis.

Voorbeeld: Luier verschonen

Femke heeft net een schone luier om gekregen. Ze heeft haar pop bij zich. Als zij klaar is pakt ze een luier van de aankleedtafel. De pedagogisch medewerker ziet dat en vraagt of haar baby soms ook een schone luier nodig heeft. Ja, dat is precies wat Femke wil en samen verschonen zij de babypop. De pedagogisch medewerker laat het initiatief bij Femke en helpt alleen als er een beetje extra inzicht en handigheid nodig is.

Peuters spelen ook *rolgebonden handelingen* die wat verder van hen af liggen, zoals de dokter, brandweerman of fietsenmaker.

Voorbeeld: De fietsenwerkplaats

In de peuterspeelzaal van pedagogisch medewerker José is een fietsenwerkplaats ingericht. De kinderen spelen er heel graag. Allerlei rolgebonden handelingen, zoals fiets poetsen, banden plakken, banden oppompen worden vol overgave uitgevoerd. Er ontstaat ook eenvoudig rollenspel in de fietsenwerkplaats als de spelverhalen wat complexer worden en kinderen met elkaar

gaan 'doen-alsof'. Er komen bijvoorbeeld klanten in de fietsenwerkplaats, een moeder met een kind dat een nieuwe fiets krijgt. Er ontstaan spelideeën en de kinderen gaan steeds meer zelf bepalen welke betekenis voorwerpen hebben in hun symbolisch spel: plastic dopjes kunnen gebruikt worden als geld of snoepjes, afhankelijk van het gezamenlijke spelidee.

Bij peuters en jonge kleuters worden de spelsituaties omvangrijker, meer kinderen kunnen meedoen en het spel gaat langer duren, soms zelfs over dagdelen heen.

In de kleutergroep van leerkracht Chantal is een ruime huishoek ingericht met een echt kinderbedje erin, een gedeelte is keukentje en daarbij is ook een huiskamer ingericht. Een groepje kinderen speelt al enkele dagen 'ziek zijn, beter worden'. De rollen wisselen steeds en ze worden ook telkens net iets anders ingevuld. Soms belt moeder de dokter, een andere keer komt vader naar huis om het zieke kind te helpen. In het ene spelverhaal moet het zieke kind een vies drankje innemen en in een andere situatie krijgt de zieke allemaal lekkere dingen.

De kinderen bouwen zo hun eigen *spelverhaal* waarin zij elkaar volkomen begrijpen.

Alles op het spel

Als kinderen spelen, krijgen ze hun handen vol. Ze leren zichzelf en de wereld kennen. Hun spel zorgt voor een basis van zelfvertrouwen die nodig is om te ontwikkelen. Spelonderzoekers onderkennen in spel van kinderen de afgelopen jaren steeds meer belangrijke ontwikkelingsdimensies.

Sociale ontwikkeling

Door te spelen leer je meedoen en in je sociale contacten op anderen en je zelf te vertrouwen.

Je zou kunnen zeggen dat met spel 'inburgeren' voor elk kind begint. Dat samen leven moeten wij allemaal leren door al heel jong te weten dat spel een veilige ruimte biedt om de ander te leren kennen en te leren hoe het is om samen iets te doen, te delen en wederkerigheid te ervaren.

In spel ervaren jonge kinderen het belang van empathie. Je te kunnen verplaatsen in de andere en ook heel belangrijk: in spel leer je vriendschappen sluiten en een gevoel van samenzijn opbouwen.

Motorische ontwikkeling

Spel en bewegen zijn twee zijden van één medaille. Jonge kinderen willen actief exploreren, handelen, rennen, klimmen, springen, stappen. Ze ontwikkelen hun grove en fijne motoriek, maar plezier en spanning staan voor hen voorop.

Buitenspel is hierbij van groot belang. Juist in de buitenomgeving kunnen kinderen ruimte en tijd krijgen voor bewegingsspel. Kinderen ontwikkelen zich niet alleen motorisch als zij bewegen. Ze ontwikkelen ook kracht en doorzettingsvermogen, ruimtelijke oriëntatie en durf om iets te ondernemen met een zeker risico, zoals bijvoorbeeld een grote stap van paalkop op paalkop nemen of naar beneden hollen van een steile heuvel.

Spel zoals in de tuin van het kinderdagverblijf levert niet alleen wroeten tussen houtvezels en in de aarde op zoek naar kleine beestjes op, maar ook sjouwen met emmertjes water voor de tomatenplanten en lekker rennen op het heuveltje naast de tuin.

Communicatieve ontwikkeling

Hierbij gaat het om meer dan mondelinge taalvaardigheid en woordenschat. Jonge kinderen raken steeds meer bedreven in het in taal vatten van hun handelen en daarover met anderen communiceren. Zij wisselen hun verhalen uit met volwassenen en andere kinderen. Samen spelen en praten over je spel zorgt ervoor dat je je kunt inleven in de anderen en dat je elkaar beter begrijpt.

Denkontwikkeling

Spel is een voortdurende afwisseling van uitproberen, experimenteren, creatieve oplossingen vinden én je houden aan de regels van het spel. Regels die in het spel tot stand komen en waarbij de spelers in volle overtuiging samen bepalen dat 'deze bakker alleen maar taarten bakt en geen gebakjes' of dat degene die voorop loopt het paard is.

In spel overwegen kinderen alternatieven voor problemen of verzinnen wendingen in hun spelverhaal, zoals twee jongens spelend met allerlei speelgoed dieren op zeker moment met elkaar bepalen dat alle dino's bij elkaar komen om te vechten. *Vrij en zelfgekozen spel* levert ook conceptuele ontwikkeling op. Allerlei begrippen en wereldkennis worden in spel verkend en geleerd. Het denken over mensen en hun relaties, objecten, dieren en verschijnselen komt in spel binnen het bereik van kinderen.

Voorbeeld: Géén diablo

Teun van net drie jaar heeft een diablo gekregen. Hij speelt er mee in de tuin. De diablo en het bijbehorende touw met stokjes worden door hem steeds op een andere wijze in zijn spel gebruikt. Eén spel is het visspel: de diablo is de dobber en het touw de hengel. Roerloos zit Teun in het gras. Dan staat hij op om even later met een emmertje uit de schuur terug te komen die hij naast zich neer zet om zijn vangst in te kunnen doen.

Een ander spel is praten met de mol. Eén van de stokjes van het diabolotouw heeft Teun in een molshoop gestoken, het andere eind houdt hij voor zijn mond. Als zijn vader vraagt wat hij doet vertelt hij dat hij praat met de mol, dat ze elkaar verhalen vertellen. Na een poosje gaat hij zitten en legt het touw op de grond: "Ik stop er nu even mee hoor, de mol gaat slapen."

Dit voorbeeld laat goed zien hoe Teun niet alleen allerlei kennis inzet in zijn spelverhalen, maar ook hoe hij controle krijgt over zijn eigen handelen, bijvoorbeeld door de emmer te halen en te bedenken dat het gesprek met de mol stopt als de mol gaat slapen.

Doen alsof doen jonge kinderen vaak en intensief. Zij creëren een verbeelde werkelijkheid waarin alles mogelijk is en waarin hun totale ontwikkeling wordt aangesproken en gestimuleerd.

Natuurlijk ook hun cognitieve ontwikkeling. Beginnende geletterdheid en beginnende wiskundige oriëntatie komt allemaal aan bod als jonge kinderen verdiept zijn in hun spel. Zoals Said en Jean na lunchtijd met pedagogisch medewerker Eline gaan bellen blazen. Eerst maken ze samen een goed sopje. "Weet jij hoeveel afwasmiddel er in het water moet, Jean? Zou één scheutje genoeg zijn?" "Proberen" zegt Jean. Said doet een scheutje in de bak en Jean zet de kraan open. Het water spettert in de bak en meteen zien ze sop verschijnen. Het bellen blazen begint en al snel vullen vele bellen de ruimte. "Wow, wat mooi zoveel bellen en wat een grote zitten er tussen." Eline en de kinderen proberen nu alleen grote bellen te blazen. "Eén, twee, drie, vier" roept Jean. Twee spatten uit elkaar. "O, nu hebben we er nog maar twee." Er wordt een nieuw spel geboren; met zijn drietjes vijf grote bellen in de lucht hebben. Uiteindelijk lukt het één keer en heel even zelfs zeven tegelijk. De grootte van de bellen, de hoeveelheid afwasmiddel en water, het volgen van de bellen in de ruimte, het tellen van de bellen is geen lesje rekenen, maar intensief, betrokken spel van de kinderen waarbinnen wiskundige en ruimtelijke oriëntatie het plezier vergroot. En daar gaat het om!

Speel je mee? Spelbegeleider: een vak apart!

In het zelfgekozen spel van kinderen valt voor volwassenen ook veel te beleven. Je kunt er goed aan mee doen. Kinderen vragen dat ook van ons. Ze dagen ons uit, vragen onze hulp, betrekken ons in hun spel. *Spelbegeleiding* is echter wel een delicate kwestie. Hoe zorg je ervoor dat jouw bijdrage 'hout snijdt' en het spel van de kinderen

niet verstoort, maar juist ondersteunt en verdiept, zoals pedagogisch medewerker Linda dat doet in 'Allemaal aan boord'.

Linda is samen met een collega op de groep. Ze ziet één van de kinderen met een handtas om haar nek. Ze loopt op haar af en vraagt waar ze naar toe gaat. "Met de boot naar Texel" antwoordt Karima. "Oké, mag ik mee?" reageert Linda. "Ja hoor!" Linda vraagt waar de boot is. Karima wijst naar de huishoek. "Dan moeten we snel zijn, anders vaart de boot weg." Direct sluiten zich andere kinderen aan en samen lopen ze naar de huishoek die nu als boot fungeert. "Allemaal aan boord", roept Linda. "Gooi de trossen los en wie is er de kapitein?" Meteen bieden twee kinderen zich aan. "Ik ben de kapitein!" "Wie gaat de boot varen?" vraagt Linda. Eén kapitein gaat denkbeeldig tegen de muur in de huishoek ronddraaiende bewegingen maken. Eén meisje heeft plaats genomen op een schommelstoel en schommelt heen en weer. Linda gaat op de grond zitten en doet of ze de sleutels omdraait en maakt daarbij het geluid alsof er een grote motor opstart. Direct worden haar handelingen overgenomen en ook de geluiden die ze maakt worden nagedaan. Linda wiegt nu met haar bovenlichaam heen en weer. "We gaan van links, dat is bakboord, naar rechts, dat is stuurboord." Deze bewegingen worden ook overgenomen. "Kunnen we Texel al zien? Zijn we al bij het eiland? Kijk eens door de patrijspooten!"

Dit spel gaat zo nog een tijdje door. Alle kinderen zijn betrokken en doen Linda's handelingen na of observeren wat ze zien gebeuren. Als Linda op de kade stapt, vraagt ze wie er mee gaat. De kinderen blijven in de boot en de kapitein staat nog steeds te sturen...

Spelbegeleiding vraagt van de professionals nogal wat. Vaardigheden voor het inrichten van een rijke speelomgeving voor alle kinderen, het organiseren van verschillende spelsituaties binnen en buiten, het begeleiden van spelactiviteiten en het observeren en evalueren van spel.

Speelomgeving doet er toe

Een uitnodigende *speelomgeving* is er voor elk kind in de groep. Elk kind treft objecten, materialen, speelgoed en spelsituaties aan waarmee alle typen spel gespeeld kunnen worden. Alle kinderen herkennen zich in de gekozen materialen en spelsituaties. Ze vinden altijd iets van hun gading om bewegingsspel te spelen, constructief spel of te doen alsof (symbolisch spel). Alleen spelen en in kleine groepjes moet mogelijk zijn en de inrichting van de spelsituaties, hoekjes en speelkleden functioneel ingericht. De keuze voor spelmaterialen is belangrijk om kinderen kansen te geven ervaring op te doen met verschillende materialen, die ook verschillende leer- en ontwikkelingsprocessen oproepen.

Speelgoed dat al een duidelijke invulling heeft, lokt ander spel, taal en handelingen uit dan bijvoorbeeld materialen die van alles kunnen voorstellen of concrete materialen die een stukje van de werkelijkheid laten zien.

Prentenboeken, allerlei teksten, teken- en schrijfmateriaal zijn in elke groep een must. Al vanaf een jaar of twee gaan kinderen in hun spel krabbelboodschappen schrijven en voorlezen stimuleert de narratieve ontwikkeling die ook in de spelverhalen (scripts) gestimuleerd wordt.

Spel organiseren

Spel organiseren houdt in tijd en ruimte creëren voor spel door de hele dag heen. We hebben al gezien dat spel alles kan zijn mits kinderen betrokken deelnemen aan een activiteit en zich vrij voelen 'in en uit' te stappen en iets anders te gaan spelen. Die spelbetrokkenheid is bij baby's en dreumesen natuurlijk korter dan bij peuters en de jongste kleuters, maar neemt toe vanaf enkele minuten tot 45 minuten voor peuters en jongste kleuters. Spelbetrokkenheid vraagt om rust, tijd en ruimte. Van de professional vraagt dat rust brengen door gericht te zijn op begeleiden en niet te veel rond lopen en 'redderen'. Natuurlijk is zorgen en verzorgen wel belangrijk, maar 't moet niet de volledige aandacht krijgen. Alle huishoudelijke activiteiten en groepsmomenten zoals eten en drinken, kunnen momenten van spel in zich hebben mits de pedagogisch medewerker kansen ziet om de interactie met de kinderen speels in te vullen.

Zoals pedagogisch medewerker Titia, die met een klein groepje het bezoek aan de supermarkt voorbereid. Zij tekent en schrijft met ze op een groot vel papier de gezamenlijke boodschappenlijst. Ze laat tijdens het boodschappen doen de kinderen dit vel papier gebruiken.

Spelbegeleiden en interactie

Bij het begeleiden van spel kunnen volwassenen verschillende rollen innemen. Je kunt kinderen stimuleren door mee te spelen en in die rol van speelmaatje handelingen voor te doen en nieuwe taal in te zetten. Spel regisseren kan ook door bijvoorbeeld een verhaal te vertellen, nieuwe materialen in te brengen of kleine speelplannetjes te maken. Er is eigenlijk heel veel mogelijk als de bedoeling die de kinderen met hun spel hebben maar in tact blijft. Het handelen van

de volwassenen volgt het spel en de spelideeën van de kinderen. Om goed te begeleiden hanteren professionals de drie V's. Deze drie V's staan voor: Verkennen, Verbinden en Verdiepen.

Bij *Verkennen* gaat het om het creëren van overeenstemming: de volwassene kijkt, onderzoekt, verkent waar het kind mee bezig is, welke betrokkenheid er is. Verkennen is, als het ware, even stil staan en kijken. Linda ziet het meisje met de handtas en vraagt haar waar ze naar toe gaat; hier verkent ze de betekenissen van Karima.

Verbinden gaat over de deelname van de kinderen aan het spel. De volwassene verbindt zich in haar speelplan aan de belangstelling van het kind en probeert ook of andere kinderen zich met het spel kunnen en willen verbinden. Zo ontstaat communicatie, een voorwaarde voor de opbouw van de spelinhoud. Door allemaal 'aan boord' te roepen en de kinderen te vragen wie kapitein wil zijn, verbindt ze niet alleen zichzelf, maar ook de andere kinderen aan het spel.

Verdiepen betreft het cognitief uitdagen. De volwassene voegt aan het spel van de kinderen nieuwe elementen toe met het doel hun spelhandelingen op een hoger

niveau te brengen. Hier zie je duidelijk in het praktijkvoorbeeld dat de kinderen de nieuwe spelhandelingen, die Linda voordoet, imiteren. Ook brengt ze nieuwe taal in, zoals 'stuurboord', 'bakboord', 'patrijspoot', 'eiland'.

Bij deze aanpak van de drie V's gaat het om een cyclisch proces: de V's lopen een beetje door elkaar en zijn allemaal belangrijk. Volwassenen spelen mee en ondertussen kijken ze ook naar de kinderen. Dat is de kern van spelbegeleiding: meedoen en tegelijkertijd reflecteren.

Kijken naar kinderspel

Goed in de gaten krijgen wat een kind speelt, hoe en met wie vraagt om begeleiding van kleine groepjes of individuele kinderen. Dan hoor je wat kinderen zeggen, wat hun interesse heeft, welke kennis ze in hun spelhandelingen inzetten en hoe zij spelen met anderen. In een grote groep of kring lukt dat niet. Uit onderzoek blijkt dat nog te veel tijd van pedagogisch medewerkers gaat zitten in het werken met de grote groep. Het is dus van belang daartoe maatregelen te nemen om veel meer tijd te besteden aan het spelen en praten met kleine groepjes de hele dag door. Dan kun je ook van binnenuit observeren door mee te doen aan spel en gesprekjes en goed te kijken naar wat er gebeurt om zo beter te kunnen bepalen hoe het spel verder kan gaan of hoe je beter aansluit bij kinderen.

Observeren en een spelactiviteit evalueren vraagt om het systematisch verzamelen van gegevens van kinderen, bijvoorbeeld over hun betrokkenheid, hun nieuwsgierigheid om nieuwe ervaringen aan te gaan, hun creativiteit en taalgebruik in spel. Observatie instrumenten, ontwikkelverhalen aan de hand van foto's, en documentatiemappen met werk van kinderen kunnen daarbij goede hulpmiddelen zijn. Dat zijn niet alleen instrumenten om de ontwikkeling van kinderen in beeld te brengen en te evalueren, maar ook om je eigen handelen te verbeteren en het gesprek met collega's en ouders te versterken.

Belangrijke bronnen

Brooker, L & Woodhead, M. (2013). *The right to play. Early Childhood in focus.*
Bundel artikelen van de hand van verschillende jonge kindspecialisten, die elk vanuit hun eigen expertise en onderzoek het belang van spel belichten.

Haan, D. de & Schut, J. (2006). Stagemanager, spelmaatje of spelleider? Rollen van leidsters in spelbegeleiding van peuters. *Zone, 5*, 8-11.
Belangrijk artikel over spelbegeleiding op basis van onderzoek naar spel en spelbegeleiding in Nederlandse peutergroepen.

Karpov, Y.V. (2005). *The neo-Vygotskian approach to child development.* Cambridge University Press.
Basisboek over de kindontwikkeling, waarbij de spelontwikkeling en spelmotieven van jonge kinderen een belangrijk onderdeel vormen.

Oers, B. van (2013). Is it play? *EECERA Journal vol. 21, 2*, 185-198.
In dit artikel definieert Van Oers zijn speltheorie.

Paley, V.G. (2010). *The boy on the beach.* Chicago, The University of Chicago Press.
Prachtig boekje waarin spel en narratieve ontwikkeling in beeld worden gebracht.

Pompert, B. (2016). Spel in de 21ste eeuw. *Meertaal, jg. 3, 2* (12-13).
Artikel over spel en de relatie met 21ste eeuwse vaardigheden.

Pompert, B. & Vingerhoets, I. (2015). *Startblokken van Basisontwikkeling, een wereld van verschil!* Alkmaar/'s-Hertogenbosch, De Activiteit.
Uitwerking voor professionals in kinderopvang, peutergroepen en kleutergroepen met nadruk op spel en het omgaan met verschillen tussen kinderen.

Singer, E. & Haan, D. de (2013). *Speels, liefdevol en vakkundig.* Theorie over ontwikkeling, opvoeding en educatie van jonge kinderen. Amsterdam, SWP.
Basisboek voor professionals in kinderopvang, peutergroepen en kleutergroepen.

Tovey, H. (2007). *Playing outdoors.* Maidenhead, England. Open University Press.
In dit boek komen alle facetten van buitenspelen aan bod en met name het belang van verschillende spelsituaties voor de totale ontwikkeling van jonge kinderen.

Over de auteur

Drs. Bea Pompert is mede oprichter van De Activiteit, landelijk centrum voor Ontwikkelingsgericht Onderwijs. Door de colleges van Bert van Oers tijdens haar studie onderwijspedagogiek aan de V.U. leerde ze pas echt begrijpen hoe jonge kinderen leren. Dat resulteerde in haar eerste publicatie over het belang van spel 'Alles op het spel' in 1989.

Daarna is zij altijd blijven werken aan spelgeoriënteerde onderwijspraktijken als onderwijsontwikkelaar, nascholer en auteur. Drs. Pomperts specialismen zijn o.a. het leren van leraren, spel en taal in de onderbouw en onderzoekend leren. Ze is tevens eindredacteur van ZONE, tijdschrift voor spelend en onderzoekend leren, en penningmeester van de Vygotskij Foundation.

BKK in het kort

Bureau Kwaliteit Kinderopvang (BKK) is een onafhankelijke stichting die is opgericht in 2008. Het voornaamste doel van BKK is het verbeteren van de kwaliteit van de kinderopvang. Hiermee levert BKK een bijdrage aan de Kwaliteitsagenda Kinderopvang van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Met het huidige meerjarenprogramma 'Kwaliteitsimpuls: focus, effectiviteit en verbinding' wil BKK een nieuwe kwaliteitsslag faciliteren, die onder andere kinderopvangorganisaties ondersteunt bij het meten, borgen en transparant maken van hun kwaliteit. Het programma is gericht op kinderdagopvang, peutergroepen (zoals VVE-groepen of peuterspeelzalen), buitenschoolse opvang en gastouderopvang. Daarnaast werken we aan de verdere ontwikkeling en implementatie van het Pedagogisch kader en de verdere versterking van Taal- en interactievaardigheden van medewerkers in de kinderopvang. Voor dat doel is een subsidieregeling ontwikkeld, BKK was inhoudelijk betrokken bij de regeling. Het Agentschap van SZW zorgt voor de uitvoering. Geslaagd is de kwaliteitsimpuls als kinderopvangorganisaties zelf aan de slag zijn en blijven met de kwaliteit en daar ook werkelijk resultaten in boeken.

BKK probeert in haar activiteiten een brug te slaan tussen de theorie en onderzoek enerzijds en de praktijk anderzijds. BKK verzamelt daarvoor zelf kennis en het onderhoudt contacten met verschillende organisaties en deskundigen binnen de branche of door het organiseren van bijeenkomsten met stakeholders. Het delen van kennis zien wij als een voorwaarde voor professionalisering van de sector.

Bureau Kwaliteit Kinderopvang
info@stichtingbkk.nl
www.stichtingbkk.nl

